

Citace záznamu

Vladislava Říhová, Zámek Tatenice, Prostor v přízemí východního křídla, *Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/980>, vyhledáno 25. 4. 2024.

Zámek Tatenice, Prostor v přízemí východního křídla

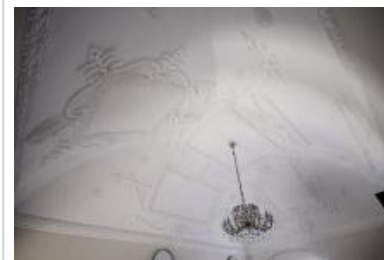
Číslo záznamu: 980

Bližší určení díla: Dekorativní výzdoba klenby prostoru v severní partii východního křídla zámku sousedícího s nárožním prostorem (v současné době prostor slouží jako předsálí obřadní síně)

Památkově chráněno, č. úskp: 38074/6-4085

Umístění: Přízemí, v severní partii východního křídla zámku

Datace: Kolem roku 1606

Tatenice, zámek, místnost v přízemí východního křídla (Jakub Kmošek, 2017)

Anotace

Dvoupodlažní objekt renesančního zámku byl vybudován v roce 1606 pro Ladislava Velen z Žerotína. Původně čtyřkřídla dispozice byla při demolcích a radikální rekonstrukci 80. let 20. století upravena do současné podoby se severním a navazujícím východním křídlem. V interiéru se zachovalo 8 místností s autentickou, z části rekonstruovanou výzdobou tvořící bohaté dekorativní systémy tvořené z vytlačovaného štuky.

Abstract

The two-storey Renaissance chateau was built in 1606 for Ladislav Velen of Žerotín. The original four-wing layout was modified during demolition and radical reconstruction in the 1980s to its present form with a northern and adjoining eastern wing. The interior preserves 8 rooms with authentic, partly reconstructed decoration consisting of rich decorative systems made of extruded and carved stucco.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Pardubický kraj	Ústí nad Orlicí (okres)	Tatenice	Tatenice
Ulice, čp. / č. o.		GPS	
86		49.867649677671, 16.698140501976	

Technika štku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
Vytlačovaný štuk, vyřezávaný štuk		monochromie (stávající stav) Monochromní bílý nátěr	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Zámek Tatenice má podobu dvoukřídlé jednopatrové stavby. Jeho současná dispozice je výsledkem radikální rekonstrukce 80. let 20. století a řady demolí, které v původně pravidelně vybudovaném areálu probíhaly už od konce 18. století. Původní tvrz (integrovanou v dnešním východním křídle) zakoupil v roce 1600 majitel moravskotřebovského panství Ladislav Velen ze Žerotína. V roce 1606 ji nechal přestavět na zámek s pravidelnou tříkřídlou dispozicí a arkádovým nádvořím. V této době vznikly také náročné štukové dekorace, které se v části prostor přízemí i patra zachovaly dodnes. Z publikovaného půdorysu přízemí budovy (Plaček 1996, s. 339) je patrné, že jednodušší štukovou výzdobu na hranách lunet a v geometrických zrcadlech ve vrcholu kleneb bylo možné najít i v prostorách dnes již strženého západního křídla. Zachované prostory se štukovou výzdobou najdeme především v severním křídle a v sousedící severní části východního křídla. Celkem se jedná o osm místností v obou podlažích zámku.

Obdélný prostor je situován v severní části východního křídla. Ve východní stěně místnosti je prolomen okenní otvor, v západní vstup. Místnost je zaklenuta neckovou klenbou opatřenou štukovým dekorem. Základem kompozice jsou plastické štukové pásy z vytlačovaného dekoru tvořené kombinací dvou ornamentů – po stranách perlovce a uprostřed průběžného „řetězu“. V patě klenby tento dekorativní pás obíhá celou místnost. Plochu klenby člení shodně dekorovaná pravoúhlá zrcadla – centrální zrcadlo a zrcadla nad delšími stranami jsou obdélná, nad kratšími stranami (tedy nad oknem a dveřmi) čtvercová. Jsou rámována volutami a stylizovaným vegetabilním dekorem z tenkých plochých listů vyřezávaného štku. Dekoraci doplňují středně velké rozety a okřídlené andělíčky hlavičky z vytlačovaného štku.

Výzdoba tatenického zámku souvisí s okruhem dalších podobných realizací z moravskotřebovského a sousedního zábřežského panství. Tato území vlastnil na počátku 17. století Ladislav Velen ze Žerotína, s jehož stavební aktivitou můžeme vznik štukatur spojit. Podobné dekorativní systémy a shodné formy pro drobné štukové prvky (totožné líva a andělíčky hlavičky atp.) byly použity na klenbě kostela sv. Jiří v Kunčíně (kolem 1610), v městském domě čp. 146 v Moravské Třebové, v dekoracích tvrže ve Nemili a v podvěží kostela sv. Jiljí ve Svitavách. Dekorativní aparát odkazuje především ke slezským realizacím, jméno autora nebo stavební skupiny je dosud neznámé. Obdobné štukatury (nikoliv již prokazatelně stejné formy pro plastické prvky) najdeme také v Žerotínově městské rezidenci – manýristickém předdvorí zámku v Moravské Třebové (kolem 1615). Výstavbu tatenického zámku literatura spojuje se jménem moravskotřebovského stavitele Giovanniho Motally da Bonnamone (Plaček 1996, s. 338) a nověji hypoteticky také s okruhem prací stavitele Andrease Balzera ze slezské Nysy (Říhová 2011, s. 143), který působil na počátku 17. století v Moravské Třebové. Kompoziční i některými detaily (nikoliv však shodnými formami pro tlačené dekorace) jsou tatenické štukatury blízké realizacím z prostor zámku v Hranicích (Lejsková-Matýášová 1968).

Historické zásahy / opravy

Zámek vystavěný v roce 1606 ztratil v roce 1621 svou funkci. V dalších staletích sloužil pouze jako skladiště a sídlo úřednictva a jeho úpravám nebyla věnována větší péče. Neúdržba a následný požár dokonce vedly už na konci 18. století k demolici některých partií. V 80. letech 20. století proběhla radikální rekonstrukce exteriéru a interiéru zámku, v rámci níž byly štukatury upraveny, doplněny a nově barevně adjustovány. Pro tento zásah bohužel neexistuje žádná bližší dokumentace.

Současná monochromní úprava prostoru s bílým nátěrem plastických prvků i pozadí vznikla při rekonstrukci zámku v polovině 80. let 20. století. Nerespektuje původní barevné řešení, jehož podobu neznáme. Můžeme předpokládat, že štukatury původně pravděpodobně dodržovaly barevný rozvrh kopírující systém v sousedních prostorách s bílými plastickými prvky a kontrastními plochami pozadí kartuší s vypichovanými omítkami.

Literatura

Milada Lejsková-Matýášová, Renesanční štuková výzdoba zámeckých interiérů v severomoravských Tatenicích, in: *Severní Morava* 16, 1968, s. 31–35.

František Musil, Z dějin zámku v Tatenici, in: *Lanškrounsko, vlastivědný sborník Městského muzea Lanškroun*, 2011, s. 2–4.

Jarmila Krčálová, Renesanční architektura v Čechách a na Moravě, in: *Dějiny českého výtvarného umění*, II/1, Praha 1989, s. 25.

Miroslav Plaček, *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, Praha 19996, s. 338–339.

Emanuel Poche, *Umělecké památky Čech* 4, T-Ž, Praha, 1982, s. 29–30.

Vladislava Říhová, Skupina štukatur počátku 17. století na Moravskotřebovsku, in: *Moravskotřebovské vlastivědné listy* 16, 2005, s. 24–31.

Vladislava Říhová, *Dílo sochařů, kameníků a štukatérů počátku 17. století. Moravskotřebovsko*, Litomyšl 2011, s. 27–28, 145–150.

František Spurný a kol., *Hrady, zámky a tvrže v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Severní Morava*, Praha 1983, s. 245.

Prameny

Archiv NPÚ – ÚOP Pardubice, spisová dokumentace Zámek Tatenice.

Archiv Katedry dějin umění FF Univerzity Palackého v Olomouci, Vladislava Říhová, *Sochařská výzdoba manýristické části zámku v Moravské Třebové*, (disertační práce), Olomouc 2007, s. 36–39.

Autoři záznamu

Vladislava Říhová

Datum poslední změny

26.5.2023

Fotodokumentace současného stavu

Tatenice, zámek, klenba v prostoru v přízemí východního křídla, pohled k V (Lucia Krajčířová, 2021)

Tatenice, zámek, prostor v přízemí východního křídla, pohled k východu (Lucia Krajčířová, 2021)

Tatenice, zámek, klenba v prostoru v přízemí východního křídla, pohled k západu (Lucia Krajčířová, 2021)

Tatenice, zámek, klenba v prostoru v přízemí východního křídla (Lucia Krajčířová, 2021)

Tatenice, zámek, detail štukatur v prostoru v přízemí východního křídla (Lucia Krajčířová, 2021)

Tatenice, zámek, detail štukatur v prostoru v přízemí východního křídla (Lucia Krajčířová, 2021)